

हवी मायेची गोधडी

यमाजी मालकर

ymalkar@gmail.com

माणसाला नेमके काय हवे आहे, याचे जगाच्या व्यवहाराची फेरी पूर्ण झाल्यानंतरचे खरे उत्तर मायेची ऊब हवी आहे, हेच असले पाहिजे. म्हणूनच माणूस समाजात राहतो आणि कुटुंब, नातेवाईक, मित्रांमध्ये विसावतो. तो सर्व काही हाताशी असतानाही शोधात फिरताना दिसतो तेव्हा त्याला मायेची ऊब हवी असते. ती सगळ्यांना मिळतेच, असे मात्र दिसत नाही. उघड्या डोळ्याने जगाकडे पाहिले तर मायेची ऊब मिळावी म्हणून माणसं धडपडताना दिसतात. माणसं सध्या किंवा जीवन जगण्याच्या लढाईत काय काय करताहेत, या प्रश्नाचे उत्तर समोर दिसणाऱ्या सतराशेसाठ व्यवहारी नावांचा उल्लेख करून देता येईल, मात्र त्यांच्या मनात प्रवेश केल्यावर लक्षात येईल, की ती मायेची ऊब कोठे मिळेल, याच्या शोधात ती फिरत आहेत.

मायेची ऊब म्हणजे काय, याची सोपी व्याख्या करणे अवघड आहे. खरे म्हणजे तिची व्याख्याच होऊ शकत नाही, कारण प्रत्येकाची व्याख्या वेगळी आहे आणि ती तशीच असली पाहिजे. मायची ऊब एखाद्या प्रतिमेच्या रूपाने सांगायची झाल्यास कशी सांगता येईल, असा खूप विचार केल्यावर लहानपणी आपण ज्या गोधडीला काही केल्या सोडायला तयार नसतो, ती गोधडी माझ्यासमोर आली. उनवारापावसात ती गोधडी आपल्याला आईबाबांच्या अनुपस्थितीत जी ऊब देते, ती मायेची ऊब. म्हणजे आपल्या सर्व प्रश्नांची उत्तरे देणारी आई आणि जगातील अमंगल आहेत, त्यापासून संरक्षण देणारे बाबा - यांची ऊब. त्यांनी अनेक महिने, वर्षे वापरलेले कपडे, त्यांचे धागे, त्यांचा स्पर्श, त्यांचा रंग आणि गंध - हे सर्व आपल्या परिचयाचे असते, म्हणून ते धागे, स्पर्श, रंग आणि गंध सुरक्षित वाटतो. हवाहवासा वाटतो. जग किती मोठे आहे, हे माहीत नसते आणि त्याच्याशी तेव्हा काही देणे घेणेही नसते.

जगाचा मनातला परीघ वाढायला लागतो, देणेघेणे सुरु होते तेव्हा गोधडी हळूहळू सुटायला लागते. ती हवीच असते, मात्र ती पुरेनासी होते. तिला असलेले पर्याय दिसायला लागतात. त्यांचा मोह होतो. काहीकाळ ते सरसही वाटायला लागतात, मात्र जगाच्या व्यवहाराची फेरी पूर्ण झाली की पुन्हापुन्हा त्याच गोधडीची आठवण तीव्र होते. मायेच्या उबेसाठी एक नवा प्रवास सुरु होतो.

हा प्रवास एका माणसासाठीचा नसून तो प्रत्येक माणसाच्या आणि म्हणूनच समूहाचा प्रवास आहे. भारतीय मनाचा प्रवास आहे. या प्रवासात किती खाचखळगे आहेत, याचा अनुभव आपण भारतीय वर्तमानात घेत आहोत. जन्माने, घराने, गावाने, मायभूमीने, भाषेने, संस्कृतीने दिलेली गोधडी जणू नवे जग हिसकावून घेते आहे. जुन्याला चिटकून बसण्याची पारंपरिक वृत्ती आणि नव्या बदलांची भीती, अस्वीकार म्हणून नाही, पण या गोधडीची वीण इतकी घट्ट आहे, की ती सुखी, समृद्ध आणि शांत जगण्यासाठी पुरेशी आहे, असे वाटून जाते. आपल्या देशाचे मानस हे अशा गोधडीसारखे आहे. जुने सर्वच सोडून देण्यासारखे नाही, त्यामुळे त्यासाठी मन झुरते आणि जगण्यासाठीच्या लढाईत वापरली जाणारी शस्त्रे म्हणून जी सांगितली जातात, त्यासाठी सर्व बळ एकवटूनही पाहिजे ते सापडत नाही. सगळ्या शास्त्रांच्या संशोधनावर आणि व्यवहारांच्या गणितांवर स्वार होऊन जग पुढे जाणारच आहे आणि त्यासोबत आपल्यालाही पुढे जात राहणे भागच आहे. मात्र त्यासाठी गोधडीचा विचार सोडून देण्याची गरज नाही, असे मला वाटते. कारण जगाला फेरी मारून आल्यावर तर पुन्हा मायेची उबच हवी आहे.

ज्या जगाला आणि जगातल्या बदलांना काही प्रचलित नावही देता येत नाही, अशा जगात आज आपण दिवाळीच्या रूपाने प्रकाशाचा सण साजरा करत आहोत. या प्रकाशात आपापली गोधडी प्रत्येकाला आणि एका आमूलाग्र व्यवस्था बदलातून सर्व भारतीयांना मिळो...

एका अमंगल विषमतेने ती हिसकावून घेतली आहे, हे खरेच आहे. मात्र ती तिच्याकडून ती पुन्हा परत मिळविण्याच्या या प्रवासात आपले स्वागत आहे...!